

ISSN 2518-7090

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 823

Германська філологія

ISSN 2518-7090

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Рік заснування 1996

Випуск 823

Германська філологія

Збірник наукових праць

**Чернівці
2020**

У випуску вміщено статті, де розглянуто актуальні питання когнітивної та комунікативної лінгвістики, лінгвістики тексту, дискурсології та діакронічних досліджень. Видання розраховано на філологів-германістів, науковців, аспірантів, викладачів старших класів шкіл і гімназій.

Редколегія випуску:

Семенко Н.Г. (Чернівці), доктор філологічних наук, професор (науковий редактор),
Кушнерик В.І. (Львів), доктор філологічних наук, професор (заст. наук. редактора),
Бабелюк О.А. (Львів), доктор філологічних наук, професор, Бехта І.А. (Львів), доктор
філологічних наук, професор, Бялик В.Д., (Чернівці), доктор філологічних наук,
професор, Колесник О.С. (Київ), доктор філологічних наук, професор,

Михайленко В.В. (Івано-Франківськ), доктор філологічних наук, доцент, Осовська
І.М. (Чернівці), доктор філологічних наук, професор, Потапенко С.І. (Ніжин), доктор
філологічних наук, професор, Приходько Г.І. (Запоріжжя), доктор філологічних наук,
професор, Батринчук З.Р. (Чернівці), кандидат філологічних наук (відп. секретар).

Міжнародна редколегія:

Alicja Witalisz, доктор філологічних наук, професор (Інститут неофілології,
Краківський педагогічний університет, м. Краків, Польща),

Dafina Genova, доктор філологічних наук, професор (університет ім. Св. Кирила і Мефодія,
м. Велико Тирново, Болгарія),

Rodica Dimitriu, доктор філологічних наук, професор (Яський університет імені
Александра Іоана Кузи, м. Яси, Румунія),

Linas Selmistraitis, доктор філологічних наук, доцент (Литовський педагогічний
університет, м. Вільнюс, Литва),

Slávka Tomaščíková, кандидат філологічних наук, доцент (Університет Павла Йозефа
Шафарика, м. Кошице, Словаччина).

Свідчення міністерства України у справах преси
та інформації № 2158 серії КВ від 21.08.1996

Загальнодержавне видання

Збірник входить до переліку видань ВАК України

Друкується за ухвалою Вченої Ради Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Адреса редколегії випуску ("Германська філологія"):
Кафедра англійської мови, факультет іноземних мов
вул. Садова 5, корпус 19, а. 215, 58000 Чернівці, Україна

© Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2020

ЗМІСТ

Акульшинна Н. НАЙПРОДУКТИВНІШІ СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ У ПЕРСЬКІЙ МОВІ.....	5
Басараба І. ФРАЗЕОЛОГІЯ ТА ФРАЗЕОЛОГІЗМ У СКОПУСІ ЛІНГВІСТИЧНИХ СТУДІЙ.....	9
Бережна М. ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ЯК ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧА ПРОБЛЕМА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ К.С. РОБІНСОНА NEW YORK 2140).....	15
Букресва Л., Козак Т. НЕПРИПУСТИМІ ВІДХИЛЕННЯ У ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ.....	22
Бялик В., Гришук Д. ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙ СТРАХУ В ОРИГІНАЛІ ТА ПЕРЕКЛАДІ.....	26
Гандзюк О. ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ У ПОВІСТІ АНАТОЛІЯ ДІМАРОВА «НА КОНІ Й ПІД КОНЕМ».....	31
Гармаш О. ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ ВИМІР ПРОЦЕСІВ ВНУТРІШНЬОМОВНОГО ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	37
Гаске О., Блібскова І. AUTONOMOUS LEARNING AND METACOGNITIVE STRATEGIES WITHIN ESP DISCOURSE.....	44
Гладотак Г. BORROWINGS OF THE ENGLISH LANGUAGE –MIDDLE ENGLISH BORROWINGS.....	49
Гордієнко О. ТЕРМІНОГРАФІЯ ЯК ЗАСІБ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА РЕЄСТРАЦІЇ ТЕРМІНІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОСТОРУ.....	53
Гоца Н. СПЕЦИФІКА МОВНОГО ВИРАЖЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СУЧАСНИХ АФРО-АМЕРИКАНСЬКИХ ЕСЕЇСТОК КРІЗЬ ПРИЗМУ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОЇ ПАРАДИГМИ.....	59
Деменчук О. МОДЕЛІ СЕМАНТИЧНОЇ ДЕРИВАЦІЇ ЛЕКСИКИ «МЕНТАЛЬНОГО ЗАТЬМАРЕННЯ» В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	64
Домброван Т. LANGUAGE AS A SCALE-FREE NETWORK.....	71
Ємельянов О., Ацеулсеа Т. FUNCTIONAL FEATURES OF THE INVERTED WORD ORDER IN THE ENGLISH DISCOURSE OF FICTION.....	74
Ємельянова О., Кучерявенко В. SUGGESTIVE FUNCTION OF METAPHOR IN THE MODERN ENGLISH ADVERTISING DISCOURSE.....	79
Ємельянова О., Новітченко В. STRATEGIC FRAMING AND LANGUAGE-SPECIFIC FEATURES OF THE AUTOBIOGRAPHICAL DISCOURSE (BASED ON AUTOBIOGRAPHIES OF NOBEL PRIZE LAUREATES IN LITERATURE).....	84
Іванців О., Ранилюк А. СТРУКТУРНІ МОДЕЛІ ЛЕЙРОНАУКОВИХ ТЕРМІНІВ-СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ: ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ.....	89
Івасюк Г. НІМЕЦЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ У КОНЦЕПТАХ ТА ФРАЗЕОЛОГІЇ.....	95
Ілук Н., Сеїргун А. LINGUISTIC ASPECTS OF ADVERTISING SLOGANS.....	100
Казилір І. ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ НОМІНАТИВНИХ ОДИНИЦЬ НА МАТЕРІАЛІ АФОРИСТИЧНОГО ФОНДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	107
Колесник О. СИСТЕМНІ ОСНОВИ МОВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ.....	112
Колеснікова І. СУЧАСНИЙ ПІДРУЧНИК З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ КОНЦЕПЦІЯ ТА ДЕЯКІ ЗАУВАЖЕННЯ.....	117

<i>Калісниченко Т.</i> ПОНЯТТЯ TOURISM DESTINATION У РЕКЛАМНОМУ ТУРИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	121
<i>Костенко В., Бєляєва О., Сологор І.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА МОРФОЛОГІЧНОГО РІВНЯ ТЕКСТІВ ПОІНФОРМОВАНОЇ ЗГОДИ НА СТОМАТОЛОГІЧНЕ ЛІКУВАННЯ У КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНОМУ ВИМІРІ	125
<i>Марчишина А.</i> СЮЖЕТОТВІРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВЕРБАЛІЗОВАНОЇ ФЕМІННОЇ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В РОМАНАХ Е. ОУКЛІ	133
<i>Матвєєва С., Леміш Н.</i> МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПРИЙОМ РЕФЛЕКСІЇ У СУЧАСНОМУ ТЕРМІНОЗНАВСТВІ.....	139
<i>Медвідь О., Подолкова С., Ходієва А.</i> РОЛЬ СУЧАСНИХ ДИСТАНЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ В РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ.....	148
<i>Мєлєх Г.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КУЛІНАРНИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ВАСИЛЯ БАРКИ «ЖОВТИЙ КНЯЗЬ»)	155
<i>Міхайленко В.</i> IS DUMMY “IT” DUMMY IN DISCOURSE?.....	161
<i>Найдеши О., Агапій А.</i> ЗВУКОСИМВОЛІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОНЕСТЕМНИХ ДІЄСЛІВ МОВЛЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	166
<i>Нєстєренко Т.</i> СТИЛІСТИКА КОЛЬОРОНАЗВИ «ЖОВТИЙ» ТА ЇЇ ВІДТІНКІВ (НА МАТЕРІАЛІ ОПОВІДАНЬ НАДІЙКИ ГЕРБІШ).....	172
<i>Ніжєнік Л.</i> ЕПІСТЕМІЧНА МОДАЛЬНІСТЬ ДЛЯ ВИРАЖЕННЯ СУМНІВУ	178
<i>Огарєнко Т., Лішєтєба Т.</i> СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ ЗВЕРТАНЬ У ТВОРАХ ЛЕСІ УКРАЇНКИ.....	184
<i>Півєньова Л.</i> ПОНЯТТЯ “ГІСТЬ” ТА “ГОСТИННІСТЬ”: ІСТОРИКО-ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ.....	190
<i>Рєдьєва А.</i> ФОНОСЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ПОЛІТИКІВ).....	195
<i>Ружєєвєкє А.</i> СЕМАНТИЧНА СТРУКТУРА БАГАТОЗНАЧНОГО СЛОВА В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВАХ СЕМАНТИЧЕСКАЯ СТРУКТУРА МНОГОЗНАЧНОГО СЛОВА В УКРАИНСКОМ И ИТАЛЬЯНСКОМ ЯЗЫКАХ.....	199
<i>Румєгє І.</i> АНГЛОМОВНИЙ СИНТАКСИС ХУДОЖНЬОГО ПРОЗОВОГО ТЕКСТУ СЬОГОДЕННЯ	204
<i>Сємєшєко Т.</i> МІСЦЕ ЕТНІЧНИХ СТЕРЕОТИПІВ У ЛІНГВОКУЛЬТУРНІЙ КАРТИНІ СВІТУ	210
<i>Тєрєєн С.</i> ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ АНГЛІЙСЬКИХ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ ТЕРМІНІВ.....	215
<i>Томєєвєвєкє А.</i> ВІДБІР НАВЧАЛЬНОГО ТЕКСТОВОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЧИТАННІ ТА ГОВОРІННІ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	220
<i>Чєйєковєвєкє Н.</i> СТИЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ СИНТАКСИСУ РОМАНУ ІЄНА МАК’ЮЄНА «СПОКУТА»	226
<i>Шємудє М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ	231
<i>Яєєєєвєкє О.</i> РОЗВИТОК ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМП’ЮТЕРНИХ НЕОЛОГІЗМІВ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	235

НЕПРИПУСТИМИ ВІДХИЛЕННЯ У ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ
(Компаративний аналіз повісти Генріха Бьоля «Der Lacher» та її російського перекладу)

У статті розглядається художній рівень російського перекладу повісти Генріха Бьоля «Der Lacher» у порівнянні з оригіналом та визначається ступінь їхньої еквівалентності. Описуються особливості художнього перекладу з німецької мови на російську.

Ключові слова: еквівалентність, адекватність, прагматика перекладу, види перекладацьких трансформацій, відтворення підтексту в перекладі.

The article deals with study and analysis of the short story by Heinrich Böll «Der Lacher» and its Russian translation. The faithfulness of the Russian translation as well as its peculiarities are discussed. A work of fiction is aimed at revealing the objective reality, the temporal framework of the life of a certain nation, its customs and traditions. The combination of metaphorical description and imagery of a writer's idiom present special difficulties in the process of translation. It is the quality of the changes made that stipulate the success of the translation. The material of the research is the novel by H. Böll «Der Lacher» and its translation into Russian by M. Pidlyashchuk. The level of the correspondence and equivalence of the translation and the original have been studied.

It has been proved that the distortion of the text rendition at sense, stylistic and pragmatic levels result in translation failures.

Key words: equivalence, faithfulness, translation pragmatics, types of translation transformations, implication reflection in the process of translation.

Постановка проблеми. Творчість видатного німецького письменника Генріха Бьоля незмінно перебувала в центрі уваги дослідників та критиків як у самій Німеччині ХХ століття, так і за її межами. У всьому світі Г. Бьоля сприймався як втілення і совість нової, кращої Німеччини. Вершиною його інтернаціональної популярності та визнання було обрання його в 1971 році президентом Міжнародного Пен-клубу та присвоєння йому в 1972 році Нобелівської премії з літератури.

Виклад основного матеріалу. Генріх Бьоля був незмінно постійним у своєму гуманізмі, в неприйнятті жорстокості й насилля, у загостреному почутті відповідальності за долю світу та людства. Особливістю Г. Бьоля як оповідача є його дивовижна багатолічність, яка вводила критиків у спокусу зближувати поетику письменника то з пристрасними закликами до людяності, властивими романам Е. Ремарка, то з ідкою сатирою Ф. Кафки.

В його творчості була єдність позиції та послідовність у розвитку провідної теми його творів – теми гнівного протесту проти війни, жорстокості державного і суспільного механізму, що використовувався для придушення особистості людини.

Г. Бьоля писав про війну і в тих творах, в яких події розвиваються вже у повоєнний час. Знаменний той факт, що чим багатшою, чим різноманітнішою стає його художня палітра, тим напруженіший пошук нових засобів вираження думки.

Генріх Бьоля починає писати ще в гімназійні роки. В своїх перших спробах визначилось його життєве призначення – бути письменником. Першими публікаціями Г. Бьоля були оповідання. Протягом повоєнного десятиліття він їх видав біля сотні. Оповідання були домінуючим жанром, в якому західнонімецька література, що тільки що зароджувалася, освоювала повоєнну дійсність.

У той час, коли до Г. Бьоля приходив літературний успіх, перед ним у всій гостроті постає питання: як співвіднести своє покликання художника зі своїм обов'язком громадянина. І він стає найактивнішим письменником в Європі. Його громадська активність приносить йому всенародне визнання, його називають совістю нації.

Написана в 1952 році новела «Der Lacher» – це сповідь людини, професією якої є талановите вміння відтворювати сміх. Сміх – реакція людини на комічну ситуацію, яка мимоволі

відображає її вихованість, інтелект, відчуття смаку та видає ті соціальні характеристики, які людина хотіла б приховати.

Герой новели розповідає про своє унікальне вміння зобразити сміх жорстокого імператора та сміх боязкого абітурієнта. Йому підвладний сміх денний, сміх ранковий, сміх у сутінках і нічний. Хто б не сміявся і як би не сміявся, імітатор за достойний гонорар відтворить всі нюанси цього сміху з професійною точністю.

В оповіданні «Der Lacher» у метафоричній формі Г. Бьоль демонструє своє кредо письменника – не передано показувати суспільству його справжнє, часом відштовхуюче обличчя. Сумна професія, придумана Г. Бьолям – «зображувач сміху» – це в гротескній формі відображення місії письменника бути ширим, справедливим, здатним розуміти людські слабкості та ставитися до них без непримиримої вимогливості й педантизму.

В герої, що веде мову від першої особи, ми мимоволі вгадуємо автобіографічні риси: Г. Бьоль говорить про свою складну і відповідальну роботу. Ця новела – тонке психологічне оповідання, пронизане іронією, в якому дуже багато порівнянь, епітетів, метафор, яке справляє незабутнє враження на вдумливого читача.

Матеріал дослідження. Співставлення оригіналу – новели Генріха Бьоля «Der Lacher» та її російського перекладу, виконаного в 1989 році Марією Підляшук, дає змогу визначити міру їх смислової, стилістичної та функціональної подібності.

Заголовок новели – «Der Lacher» є авторським оказіоналізмом, утвореним від дієслова «lachen» – «сміятися». Багаторазово повторюючись, ця лексема стає лейтмотивом та одночасно метафорою – в алегоричній формі Г. Бьоль говорить про професію письменника. Перекласти цю лексему надзвичайно складно, оскільки в російській мові немає відповідного аналогу. Ні «хохотун», ні «пересмешник» не відповідають концептуальному змісту твору, оскільки герой оповідання повторює, що він не веселить, не смішить людей, а зображує їх сміх. Він не той, який сміється, а свого роду сміховиробник, сміхоімітатор. Перекладачка М. Підляшук не зовсім вдало пропонує свій оказіоналізм – «смехач».

Ich bin ein guter, bin ein gelernter Lacher, kein anderer lacht so wie ich...

Я – хороший, учений смехач, нікто не смеется так, как я...

Проте цей переклад дисонує з підтекстом усієї новели: суфікс у лексемі надає їй зневажливі конотації (трюкач, ловкач, стукач) і не викликає у російського читача асоціації зі словом «письменник», «знавець людських душ» і лексема смехач не відповідає нормі літературної російської мови.

Розповідаючи про своє вміння зображати особливості сміху різних людей, автор використовує антитезу:

Ich lache wie ein römischer Imperator oder wie ein sensibler Abiturient...

Г. Бьоль протиставляє такі поняття як «жорстокість», яку втілює римський імператор Нерон, та «боязкість», властиву будь-якому абітурієнту, який боїться бути не зарахованим до вузу.

Перекладачка, на жаль, не відтворює цієї антитези, оскільки буквально перекладає епітет *sensibler* як чувствительный:

Я смеюсь, как римский император или как чувствительный выпускник средней школы.

Російський переклад цієї фрази нелогічний, тому що незрозуміло, чому саме випускник середньої школи – є чуттєвою людиною.

Перераховуючи свої вміння імітувати своєрідність сміху представників різних рас, національностей, вікових груп, герой оповідання з гідністю відзначає, що готовий виконати будь-яку забаганку режисера лише в тому випадку, якщо йому заплатять відповідний гонорар:

Das Lachen Amerikas ruht in meiner Brust, das Lachen Afrikas, weißes, rotes, gelbes Lachen – und gegen ein entsprechendes Honorar lasse ich es erklingen, so wie die Regie es vorschreibt.

В російському перекладі цієї фрази спостерігається порушення сполучуваності слів: «предписание режиссера»: Сміх Америки живе в моєй груді, сміх Африки, білий, красний, желтый сміх – і за соответствующую мзду я показываю, как он звучит, согласно предписанию режиссера.

Коректніше було б сказати «требование» або «желание режиссера». В цьому ж реченні перекладачка недоречно використовує негативно забарвлену лексему «мзда», викривляючи тим самим підтекст твору. Герой оповідання зараховує себе до соціального статусу людей, що займаються мистецтвом, і оплата їх праці зветься гонораром.

Текст новели рясніє численними епітетами, що характеризують людський сміх:

Ich lache schwermütig, gemäßigt, hysterisch – lache wie ein Straßenbahnschaffner oder wie ein Lehrling der Lebensmittelbranche.

Серед цих епітетів фантазія письменника створює навіть такі, які важко уявити: das Lachen der Dämmerstunde. В російському перекладі перерахувань найрізноманітніших відтінків людського сміху М. Підляшук припускається стилістичної помилки, мимоволі створюючи оксюморон, поєднуючи непомітні поняття:

Я смеюсь печально, сдержанно, истерически, смеюсь, как кондуктор трамвая и как ученик из продуктового магазина. Російська літературна норма допускає сполучення «грустно смеяться», проте ніяк не «печально». Посередніх, професійно неспроможних гумористів, які розуміють, що їх жарти не викличуть сміху у слухачів, Г. Бюль називає з іронією Komiker dritten und vierten Ranges

So bin ich unentbehrlich geworden auch für Komiker dritten und vierten Ranges, die mit Recht um ihre Pointen zittern.

Сполучуваність слів у російській мові передбачає, що ранг мають капітани, розряди присвоюють слюсарям. А погані коміки можуть бути лише третьосортними.

Перекладачка М. Підляшук, на жаль, за евфемізмом не відчуває авторської іронії і тому її не відтворює. Її буквальний переклад комики третього і четвертого разрядов не викликає у російського читача уявлення про третьосортних, поганих коміків:

Я просто необходим комикам третьего и четвертого разрядов, которые не без основания дрожат за свои остроты. Герой новели розповідає про свою роботу у вар'єте, коли він непомітно для всіх допомагає невдалим гумористам розешишити публіку, в потрібних місцях програми заразиво сміючись. При цьому він називає себе eine subtile Art Claqueur:

Und ich sitze fast jeden Abend in den Varietes herum als eine subtile Art Claqueur, um an schwachen Stellen des Programms ansteckend zu lachen.

Цей вираз перекладачка відтворює буквально, використовуючи маловживану і тому практично незрозумілу російському читачу лексему «клакер»:

Я сижу каждый вечер в каком-нибудь варьете как своего рода клакер, чтобы в слабых местах программы заразительно засмеяться.

Але в російській мові існує еквівалент, що називає спеціально найняту людину, яка допомагає артисту викликати потрібну реакцію у глядачів – «подсадная утка». Перекладачці доцільно було б використати цю метафору, запозичену з мови мисливців та зберегти, таким чином, авторську іронію.

У фразі, яка розповідає про те, як втомлений герой їде до іншого міста на студію звукозапису, дієслово beklage слід перекласти – жалуюсь (або сетую) на свою судьбу:

Und ich hocke wenige Stunden später in einem überheizten D-Zug und beklage mein Geschick. М. Підляшук, на жаль, не врахує контекст усього твору і фразу beklage mein Geschick перекладає як – оплакую свою судьбу, допускаючи тим самим невірну інтерпретацію німецького тексту:

И несколько часов спустя я сижу в душном вагоне скорого поезда и оплакиваю свою судьбу.

Перекладач повинен відтворювати не тільки змістовну, але й концептуальну інформацію оригіналу, яка повідомляє читачеві індивідуально-авторське розуміння відношення між явищами, розуміння їх причинно-наслідкових зв'язків, їх значущості в соціальному, економічному, політичному, та культурному житті народу, включаючи відносини між окремими індивідуумами, їх складної психологічної взаємодії. Така інформація видобувається із усього твору і являє собою творче переосмислення вказаних відносин, фактів, процесів, що відбуваються в суспільстві і представлені письменником в створеному ним уявному світі.

На початку новели оповідач з гордістю відзначає, що його мистецтво має попит і, що він добре заробляє, а в кінці новели він повідомляє про своє щасливе сімейне життя, тому герой зовсім не оплакує свою долю, він просто жаліється, що роботи занадто багато.

Герой оповідання зізнається читачу, що сміятися після роботи у нього немає ні бажання, ні сил. На підтвердження цього, він багаторазово використовує порівняння, в яких пояснює, що будь-яка щоденна втомлива робота вимагає від людини спочину або переключення на щось таке, що ніяк не пов'язано з його професією:

Jeder wird begreifen, dass ich nach Feierabend oder im Urlaub wenig Neigung zum Lachen verspüre: der Melker ist froh, wenn er die Kuh, der Maurer glücklich, wenn er den Mörtel vergessen darf...

Переклад назв професій вимагає від перекладача урахування прагматичного аспекту в процесі пошуку відповідного еквіваленту, тобто російський отримувач тексту перекладу повинен реагувати на нього так само, як німецький читач на початковий текст. Але для російського читача лексема доильщик, яку пропонує М. Підляшук, викличе скоріше подив, ніж асоціацію з доїнням корови.

Каждому понятно, что в свободные часы и во время отпуска я не чувствую желания смеяться; доильщик радуется, когда может забыть о корове, каменщик – о своей известке

В російському і українському побуті цю функцію завжди виконує жінка. І тому професія носить назву доярка. Для досягнення аналогічного ефекту у свого отримувача перекладачці слід було обрати саме цю лексему для перекладу фрази: *der Melker ist froh...*

Тут доречно згадати вислів О. О. Селіванової щодо професійної якості художнього перекладу, який передбачає рефлексивне розуміння перекладачем світу смислів адресанта оригінального тексту, його програми інтерпретації для читача оригіналу, ступеня цінності текстової інформації та співвіднесеності її з вихідною культурою і буттям. «Друга фаза перекладу є зіставленням внутрішньо висловленої рефлексії перекладача з кодом іншої мови з урахуванням універсуму іншої культури й інтеріоризованого буття іншого етносу» [5, 452].

Описуючи зусилля, витрачені під час постійної імітації чужого сміху, оповідач говорить про те, що кожного разу, вживаючись у чужу роль для достовірного зображення емоції конкретної людини, він напружує не лише м'язи обличчя, але витрачає ще й серйозні психічні ресурси:

Ich bin glücklich, wenn ich meine angestrengten Gesichtsmuskeln, wenn ich mein strapaziertes Gemüt durch tiefen Ernst entspannen darf.

Лексема *Gemüt* має наступні значення: нрав, характер, душа. Проте жодне з них не підходить як еквівалент для перекладу виразу *strapaziertes Gemüt* у даному контексті, оскільки мова йде про виснажену нервову систему, яка постійно перебуває у стресі та напружена, а зовсім не стомлену душу, як це безпідставно пропонує як варіант перекладу М. Підляшук:

Я бываю счастлив, когда в состоянии дать покой своим напряженным мускулам, своей утомленной душе.

У фіналі новели автор використовує антитезу, що виражає оцінку його характеру чужими людьми та ним самим: *verschlossen – öffnen*.

Menschen, die mich nicht kennen, halten mich für verschlossen. Vielleicht bin ich es, weil ich zu oft meinen Mund zum Lachen öffnen muß.

Намагаючись перекласти це протиставлення, перекладачка М. Підляшук створює в російському тексті протиріччя:

Люди, мало знающие меня, считают, что я очень скучный человек. Возможно, так оно и есть – ведь я слишком часто вынужден смеяться.

Твердження, що людина, яка часто сміється є нудною – нелогічне. Незнайомі люди вважають оповідача замкнутою, закритою людиною. Погоджуючись з цією оцінкою, він пояснює причину своєї замкнутості: надто вже часто він змушений відкривати рота, щоб сміятися. Тому немає сили відкривати рота, щоб з кимось-небудь розмовляти. В німецькому тексті протиставлення створює гру слів, яка, в свою чергу, виражає самоіронію. Перекладачці, на жаль, не вдалося відтворити ці художні особливості оригіналу.

Авторка перекладу М. Підляшук у своєму відтворенні німецького тексту російською мовою допускає наступні порушення еквівалентності:

- необгрунтовано використовує буквализми (смахач, клакер, доильщик)
- невірно інтерпретує оригінал (оплакиваю свою судьбу, утомленная душа)
- необгрунтовано використовує негативно забарвлену лексику (смахач, за определенную мзду),
- порушує сполучуваність слів у мові перекладу (чувствительный выпускник, предписания режиссера, комики третьего разряда, печально смеюсь)
- створює в російському тексті алогізми (утомленная душа, скучный – так как вынужден часто смеяться).

Висновки та перспективи дослідження. Художній твір є одним із способів відобразити оточуючу дійсність, епоху, життя того, чи іншого народу, його уклад, звичаї, традиції. Поєднання метафоричності та образності мови письменника є особливо складним у процесі перекладу. Від якості та доречності тієї чи іншої трансформації при відтворенні авторських засобів образності залежить успішність усього перекладу.

Таким чином, можна зробити загальний висновок, що спотворення на смислового, стилістичного та прагматичного рівнях не дозволяють говорити про адекватність оригіналу і даного перекладу.

Перекладати Генріха Бюля – величезна відповідальність і тому прикро, що цей переклад не повною мірою знайомить російського читача з художніми особливостями класика сучасної німецької літератури.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
2. Кухаренко В. А. Контрастивное исследование оригинала и перевода художественного текста: Сб. Науч. тр. – Одесса, 1986.
3. Копилов В. В. Теория и практика художественного перевода. – К., 2002.
4. Радчук В. Д. Художественная адекватность перевода // Теорія і практика перекладу: Вип. №2. – Київ: Вища школа, 1979. – С. 118-123.
5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
6. Koller W. Einführung in die Übersetzungswissenschaft. Wiesbaden. 2010. – 368s.

ДОСЛІДЖУВАНИЙ МАТЕРІАЛ

7. H. Böll Mein trauriges Gesicht. М.: Прогресс, 1968. – 366 с.
8. Бель Г. Собрание сочинений в пяти томах. Том первый – М.: ХЛ, 1989 – 704 с.

УДК : 81'25

Бялик В.
Гришук Д.
(Чернівці)

ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЇ СТРАХУ В ОРИГІНАЛІ ТА ПЕРЕКЛАДІ

В статті розглядаються стилістичні засоби, за допомогою яких виражається емоція страху. Проаналізовано перекладацькі трансформації, використані при перекладі тексту оригіналу українською мовою. Встановлено найбільш поширені стилістичні засоби вираження емоції страху в романі «Воно» Стивена Кінга. Наведено кількісний підрахунок частоти вживання досліджуваних стилістичних засобів в романі «Воно».

Ключові слова: страх, граматичні стилістичні засоби, лексичні стилістичні засоби, синтаксичні стилістичні засоби, перекладацька трансформація.

В статье рассматриваются стилистические средства, с помощью которых выражается эмоция страха. Проанализировано переводческие трансформации, использованные при переводе текста оригинала на украинский язык. Установлено наиболее распространенные стилистические средства выражения эмоции страха в романе Стивена Кинга "Оно". Приведены количественные подсчеты частоты использования данных стилистических средств в романе "Оно".

Ключевые слова: страх, грамматические стилистические средства, лексические стилистические средства, синтаксические стилистические средства, переводческая трансформация.

The article deals with stylistic devices that are used to express the emotion of fear. Emotion may be defined from psychological and linguistic points of view. In psychology emotion is a psychological representation of everyday situations and phenomena in a form of feelings. In the article we define emotion from linguistic point as a combination of intellect, affect and brief emotional state. The emotion of fear is one of the essential and basic emotions. To express the emotion of fear in the genre of horror authors use various stylistic devices, as they help to represent all the facets of the emotion and it is easier for the reader to understand the emotion, even if it is a combination of emotions. To make the reader feel the very emotion of fear Stephen King in the novel "It" uses such stylistic devices: epithets, simile, oxymoron, graphon, gradation (climax and anticlimax). The stylistic devices to describe the state of fear in the novel "It" may be divided into lexical, grammatical, and semantic. Lexical stylistic devices are represented by epithet and oxymoron. Grammatical stylistic device is represented by graphon. Semantic stylistic devices include simile and gradation. In the Ukrainian variant of the translation of the novel the stylistic devices representing the emotion of fear are translated mostly with the help of translation transformations. The analysis of the transformations is given in the article. The number of stylistic devices that are used to express fear in the novel "It" is given in the table of the article.

Наукове видання

Науковий вісник Чернівецького університету

Збірник наукових праць

Вип. 823 : Германська філологія

Комп'ютерна верстка *Прохоров Микола Георгійович*

Технічний редактор *Чорасва Г.К.*

Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – Вип. 823 : Германська філологія. – 240 с.

Підписано до друку 03.03.2020. Формат 60x84/8.

Папір офсетний. Друк різнографічний. Умов.-друк. арк. 26,43.

Обл.-вид. арк. 28,23. Тираж 100. Зам. 3-004п.

Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету.

58012, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.

e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 891 від 08.04.2002.